

Μήνυμα στην Ημερίδα της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Παρακολούθησεως Ευρωπαϊκών Θεμάτων με θέμα: «Η συμβολή των Ελλήνων Κληρικών στον Ελληνικό Διαφωτισμό και στην αναγέννηση των Θετικών Επιστημών», στην Ι. Μονή Πεντέλης (Νοέμβριος 2009)

26/11/2009

Αγαπητοί μου αδελφοί,

Οι ὀρθόδοξοι κληρικοί τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀνά τούς αἰῶνας, εἶχαν βαθιά ἐπίγνωση τοῦ ρόλου καί τῆς προσφορᾶς τους μέσα στήν Ἐκκλησία, ἀλλά καί μέσα στήν κοινωνία. Αὐτή ἡ ἐπίγνωση δέν περιοριζόταν μόνο στή λειτουργική διακονία τους, ἀλλά ἐπεκτείνονταν καί στόν εὐρύτερο κοινωνικό περίγυρο, ὅπου ζοῦσαν. Ἐνδιαφέρονταν γιά ὅλες τίς ἐκφάνσεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Πρωτοστατοῦσαν σέ κάθε τί πού βελτιώνει τήν ἀνθρώπινη ζωή καί ἐξυψώνει τόν ἄνθρωπο.

Μιά τέτοια ἐκφάνση τοῦ ἀνθρωπίνου βίου στήν ὁποία πρωτοστάτησαν οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν ἐπιστημῶν σέ σχέση μέ τήν πίστη στόν Θεό. Οἱ Πατέρες μας ὑποστήριξαν σθεναρά τήν στενή σχέση ἀνάμεσα στήν ἐπιστήμη καί στήν πίστη καί ὑπέδειξαν τό πώς μπορεῖ νά συνδεθεῖ ἡ κατά «Θεόν σοφία» ἢ θεολογία ἐπί τό ὀρθότερον, μέ τήν φιλοσοφία καί τήν ἐπιστημονική γνώση. Κατόρθωσαν ἔτσι, διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ, νά ἐννοήσουν ἀφ' ἑνός μὲν ὅτι τά πνευματικά τους χαρίσματα, ἡ σκέψη, ἡ λογική, ἡ κρίση, εἶναι σημάδια «τῆς πνοῆς τοῦ Θεοῦ», ἀφ' ἑτέρου δέ ὅτι ἡ τάξις, ἡ ἀρμονία καί ἡ ὁμορφιά τοῦ κόσμου δέν εἶναι μόνον ἀποτέλεσμα τῶν φυσικῶν νόμων, πού διέπουν τό σύμπαν καί τόν κόσμο ὁλόκληρο, ἀλλά κυρίως εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγαπητικοῦ δημιουργικοῦ λόγου τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καί τῆς διαρκοῦς μέριμνάς Του γιά τήν κτίση.

Ἡ ἀντίληψη αὐτή τούς ὀδηγοῦσε σέ χαρισματική γνώση τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ καί σέ δοξολογία τῆς μεγαλωσύνης Του καί τῆς πανσοφίας Του, ὅπως καί στήν κατανόηση τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ συμπεράσματος, «ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία καί οὐ σοφία Θεοῦ φαίνεται εἶναι».

Ἐπιπλέον τούς ἀποδείκνυε ὅτι ἡ ἀνθρώπινη σκέψη ἔχει περιορισμένες δυνατότητες καί ὅσο καί ἂν ἐμβαθύνει στό χῶρο τῆς κτίσεως εἶναι ἀνεπαρκής.

Δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ ὁ ἄνθρωπος δέν αὐτονομεῖται, δέν θεωρεῖ πώς τό κέντρο τῆς γνώσεως εἶναι ἡ λογική του καί οἱ ἱκανότητές του, δέν ὑπεραίρεται ἐγωιστικά γιά τίς ἀνακαλύψεις του, ἀλλά δοξολογώντας τόν Θεό, τήν πηγή τῆς γνώσεως καί τῆς σοφίας, προσφέρει τό προϊόν τῆς ἔρευνάς του στόν κόσμο καί στόν ἄνθρωπο γιά νά βελτιώσει τήν ποιότητά τῆς ζωῆς του καί γιά νά ἀναχθεῖ ἀπό τή γνώση τῆς κτίσεως στή γνώση τοῦ Κτίστου.

Ἡ θεολογική αὐτή παράδοση, ἡ ὁποία διαμορφώθηκε κυρίως ἀπό τούς Μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας μέ κορυφαῖο τόν Μέγα Βασίλειο, συνεχίσθηκε κατά τήν Βυζαντινή καί Ὑστεροβυζαντινή περίοδο. Λόγιοι κληρικοί ἐπιστήμονες, συνέδεσαν συνειδητά τίς ἐπιστήμες μέ τή θεολογία δίνοντας νέα πνοή στήν καλλιέργεια τῶν ἐπιστημῶν. Οἱ προσπάθειες κάποιων νά ἀποσυνδέσουν κατά τόν μεσαιῶνα καί κατά τόν εὐρωπαϊκό διαφωτισμό τίς ἐπιστήμες ἀπό τήν πίστη, ὀδήγησαν στά τραγικά ἀποτελέσματα τῆς ἀπάνθρωπης ἐπιστήμης, πού σκοπό τῆς ἔχει μόνον τήν ἐπιστημονική ἐπιτυχία, χωρίς νά ὑπολογίζει τόν ἄνθρωπο καί τίς πραγματικές ἀνάγκες του. Ἐπιστήμη χωρίς παρουσία Θεοῦ εἶναι ἐπιστήμη ἐγωιστική, ἰδιοτελής, πού πολλές φορές μετατρέπεται σέ ἐπικίνδυνη καί καταστροφική.

Τίς θέσεις αὐτές τίς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγκολ-πώθηκαν ἑκατοντάδες μεγάλοι ἐπιστήμονες, πού μέ τίς ἐπιστημονικές ἀνακαλύψεις τους πρόσφεραν πολλά στήν ἀνθρωπότητα. Παρά τήν κοσμική δόξα πού ἀπέκτησαν ἐξ' αἰτίας τῶν ἀνακαλύψεών τους αὐτοί παρέμειναν ταπεινοί καί ἀπλοί. Εἶχαν βαθιά τήν πεποίθηση πώς ὅ,τι ἔκαναν πραγματοποιήθηκε τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος. Γι' αὐτό ἦταν ἀληθινά μεγάλοι. Γι' αὐτό καί τά ὀνόματά τους παραμένουν ὑψηλά στίς συνειδήσεις ὅλων τῶν ἐπιστημόνων.

Μέ αὐτές τίς ἀπλές ταπεινές σκέψεις χαιρετίζω τήν ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διοργανουμένη ἡμερίδα μέ θέμα: «Ἡ συμβολή τῶν Ἑλλήνων Κληρικῶν εἰς τόν Ἑλληνικόν Διαφωτισμόν ἕως τήν Ἀναγέννησιν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν», καί εὐλογῶ τήν ὅλη προσπάθεια πού καταβάλλει ὁ Πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Επιτροπῆς Παρακολούθησεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων τῆς Ἐκκλησίας μας, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ καί τά μέλη Αὐτῆς, γιά τήν

ἐνημέρωση τῶν Στελεχῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπί θεμάτων Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, σέ συνεργασία μέ τά Γραφεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου στήν Ἀθήνα.

Μέ αὐτά τά λόγια εὐχομαι ὅ,τι ἀγαθόν καί εὐάρεστον «τῷ Κυρίῳ ἐν οἷς πράττομεν».

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος